
UDK: 81'373.612.2:32
Izvorni znanstveni članak
Primljen 16. VII. 2018.

IVANA ZOVKO-BOŠNJAK
Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru
ivana.zovkobosnjak@ff.sum.ba

SADRŽAJ KONCEPTUALNIH METAFORA U POLITIČKOME DISKURSU

Sažetak

U radu analiziramo sadržaj konceptualnih metafora u političkome diskursu u Bosni i Hercegovini te na osnovu indeksa sadržaja analiziranih metafora pokušavamo utvrditi pokazuju li metafore koje koriste bosanskohercegovački političari jače emocionalne izljeve. Kroz analizu će se napraviti i usporedba sadržaja konceptualnih metafora u korpusu na jezicima bosanskohercegovačkih naroda sa sadržajem metafora pronađenih u korpusu na engleskome jeziku. Tematski, korpus istraživanja vezan je za događaje iz 2014. poznate pod nazivom *Bosansko proljeće*.

Ključne riječi: politički diskurs; konceptualna metafora; *Bosansko proljeće*; sadržaj konceptualnih metafora

Uvod

Od samih početaka promišljanja o jeziku, književnosti pa čak i retorici, odnosno govorništvu, metafora je bila iznimno zanimljiva misliocima i znanstvenicima koji su se bavili tim područjima. Oduvijek su se pitali kako je moguće za neku stvar ili pojavu koristiti neki izraz čije se osnovno značenje u biti koristi za nešto drugo. Metafora se obično vezivala za književnost, odnosno najviše za pjesništvo s obzirom na to da se najviše rabila kao stilaska figura ili ukras.

Uporaba metafora kao sredstva figurativna jezika pomaže slušateljima u razumijevanju i vizualiziranju onoga što je zamišljeno u nekoj frazi ili izrazu. Budući da političari rabe jezik kako bi uvjerali slušatelje u ispravnost svojih razmišljanja, ciljeva i ideja, potrebna su im različita jezična sredstva kako bi poruku koju žele prenijeti učinili uvjerljivom i razumljivom slušateljima. Stoga im metafora može poslužiti kao dobro sredstvo za uvjeravanje i propagandu u političkome retoričkom jeziku. Oni koriste metafore kako bi okarakterizirali sami sebe, svoje protivnike te planove svoga djelovanja. Metafora im služi za pojednostavljivanje i pretvaranje apstraktnih pitanja u konkretna.

Glavna tema ovoga rada je analiza sadržaja konceptualnih metafora koje se rabe u političkome diskursu. S obzirom na to da je politički diskurs veoma složen i opsežan, za potrebe istraživanja, koje je predmet ovoga rada, ograničit ćemo se na korpus obrađen u određenome razdoblju – veljači 2014. godine. Inače, spomenuto razdoblje u Bosni i Hercegovini poznato je pod nazivom *Bosansko proljeće*. Što se tiče jezika naroda koji žive u BiH, analizirat će se novinski članci preuzeti iz *Večernjega lista*, *Dnevnoga avaza* te *Nezavisnih novina*. Kako se istraživanje temelji na kontrastivnoj analizi, za korpus istraživanja koristit će se i članci na engleskome jeziku prikupljeni iz više različitih izvora, odnosno s mrežnih stranica: *The Guardian*, *The Telegraph*, *BBC news*, *The Independent*, *The New York Times*, *Mintpress*, *Salon*, *The Week*, *Huffington post*, *Euractiv*, *Business Insider*, *Foreign Policy*, *Al Jazeera*, *Economist* i *The Daily Mail*.

1. Metafore u političkome diskursu

Kao što smo naveli u uvodnome dijelu našega rada, metafore političarima služe kao sredstvo za uvjeravanje i propagandu u političkome retoričkom jeziku. Mio (1997: 121 – 122) navodi da postoje tri osnovna mehanizma koja konceptualnoj metafori daju moć uvjeravanja u političkome diskursu, a to su pojednostavljivanje i lakše razumijevanje, simboličko predstavljanje i izazivanje emocija. Što se misli pod pojednostavljivanjem? Ako je npr. neko političko pitanje nejasno ili apstraktno,

a metafora pomaže shvatiti njegovu bit, dolazimo do zaključka da je konceptualna metafora pomogla pri uvjeravanju slušatelja u ono što je određeni političar htio reći. Politička pitanja mogu postati simbolička kada ono što se u početku smatralo metaforičkim postane nesvjesno prihvaćeno kao istina. Za treći mehanizam Mio dalje navodi da metafore imaju neprocjenjivu važnost u izazivanju emocija jer „kad su emocije probuđene, logika se zaobilazi“ (1997: 123) i na taj se način vrlo lako postiže moć uvjeravanja.

Kada govorimo o uporabi konceptualnih metafora u političkome diskursu, neizostavno je, naravno, spomenuti Georgea Lakoffa koji u svojim djelima „Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf“ (1991.), „Metaphor, Morality and Politics or Why Conservatives Have Left Liberals in the Dust“ (1995.), „Metaphorical Thought in Foreign Policy: Why Strategic Framing Matters“ (1999.), *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate* (2004.), *The Political Mind – A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics* (2009.) iznosi viđenja i ideje o konceptualnim sustavima koje smatra veoma važnim za razumijevanje političkih procesa.

Tijekom Prvoga zaljevskog rata nastalo je Lakoffovo djelo „Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf (1991.)“ u kojem on navodi da je metafora generala Clausewitza RAT JE POLITIKA KOJA SE VODI DRUGIM SREDSTVIMA sastavni dio geopolitičke strategije administracije predsjednika Georgea Busha te nam na taj način pojašnjava kako spomenuti general konceptualizira rat u okvirima analize troškova i dobiti, a gdje bi se dobit trebala ostvariti uz prihvatljive troškove. Tako je pokazao da uporabom metafora nepoznate događaje političari mogu učiniti prirodnima, prihvatljivima i jasnima običnu puku.

Iz istoga članka možemo izdvojiti i metaforu PRAVEDAN RAT KAO BAJKA na osnovi koje možemo bolje razumjeti ishode rata. Spomenuta je metafora nastala iz primjera u kojem zlikovac Saddam Hussein gomi la oružje za masovno uništenje, a junak G. W. Bush pokušava ostvariti pravdu te, unatoč poteškoćama, na kraju pobjeđuje i obavlja svoju misiju. Stoga Elena Mihas (2005.) zaključuje da je bajka metafora koja ratu daje njegov početak i kraj.

U članku „Metaphor, Morality and Politics or Why Conservatives Have Left Liberals in the Dust“ (1995.) Lakoff navodi da, iako možda toga i nismo svjesni, mi razmišljamo u metaforama, naše misli iskorištavaju sustav metaforičkih koncepata. Za njega je jedan od najjačih učinaka zanemarivanja metaforičkoga razmišljanja obmanjivanje liberala kada je u pitanju izborni uspjeh konzervativaca. Kao što će to biti slučaj i u nekim kasnijim njegovim djelima, u ovome članku Lakoff govori o metaforičkome sustavu kroz dvije velike političke struje u SAD-u – konzervativizmu i liberalizmu. Sukladno njegovim razmišljanjima, i konzervativci i liberali imaju „svoje“ metafore kroz koje izražavaju moralnost, i jedni i drugi vrlo često koriste modele metafora NACIJA KAO OBITELJ, ali kod konzervativaca više imamo modele „strogoga oca“ (*Strict Father*), a kod liberala modele „brižnoga roditelja“ (*Nurturant Parent*).

U njegovoj knjizi *Moral Politics, How Liberals and Conservatives Think* (2002.) ima više riječi o ova dva modela te o analizi diskursa u predizbornoj kampanji na osnovi koje je došao do zaključaka o pozadinskim metaforama navedenih kognitivnih modela. Tijekom istraživanja, koristeći tehnike kognitivne lingvistike, uspio je popisati kojim se to metaforama za moralnost služe obje političke metafore i zaključio, što je veoma zanimljivo, da je riječ o gotovo istim metaforama, ali sa suprotnim prioritetima. Kada govorimo o modelu „strogoga oca“, najčešće korištene metafore su: BITI DOBAR JE BITI USPRAVAN (BEING GOOD IS BEING UP RIGHT), BITI LOŠ JE BITI DOLJE (BEING BAD IS BEING LOW), ČINITI ZLO JE PADATI (DOING EVIL IS FALLING), ZLO JE SNAGA (EVIL IS A FORCE) te MORALNOST JE SNAGA (MORALITY IS A STRENGTH). Primarne pak metafore u modelu „brižnoga roditelja“ su: MORALNOST KAO BRIŽNOST (MORALITY AS NURTURANCE) i MORALNOST KAO SUOSJEĆANJE (MORALITY AS EMPHATY). Iz te dvije primarne metafore proizlazi niz sljedećih metafora: MORALNOST KAO SUOSJEĆANJE (MORALITY AS EMPHATY), MORALNA SAMOBRIGA (MORAL SELF-NURTURANCE), MORALNOST KAO BRIGA ZA DRUŠTVO (MORALITY AS SOCIAL NURTURANCE), MORALNOST KAO SREĆA (MORALITY AS HAPPINESS), MORALNOST KAO SAMORAZVOJ (MORALITY AS SELF-DEVELOPMENT), MORALNI AGENTI SU BRIŽNI RODITELJI (MORAL AGENTS ARE NURTURING

PARENTS), LJUDI KOJI TREBAJU POMOĆ SU DJECA KOJA TREBAJU BRIGU (PEOPLE NEEDING HELP ARE CHILDREN NEEDING NURTURANCE), ZAJEDNICA JE OBITELJ (THE COMMUNITY IS A FAMILY), MORALNA DJELA SU BRIŽNOST (MORAL ACTION IS NURTURANCE).

U uvodnome dijelu članka „Metaphorical Thought in Foreign Policy: Why Strategic Framing Matters“ (1999.) Lakoff ponovno veže politički diskurs s uporabom metafora navodeći kako je glavna svrha toga članka pokazati kako se vanjska politika može implicitno razumjeti kroz sustave metaforičkoga razmišljanja. U članku se također navodi i koje se to konceptualne metafore najviše koriste u Sjedinjenim Američkim Državama za konceptualizaciju odnosa s drugim državama. Tako je najučestalija metafora SVIJET JE ZAJEDNICA (WORLD IS COMMUNITY), a kroz nju se narodi konceptualiziraju kao individue koje žive u svjetskoj zajednici. Ta zajednica ima susjede te se stoga susjedne zemlje konceptualiziraju kao susjedi. Ta se metafora vrlo često može dalje proširiti na metaforu ZRELOST JE INDUSTRIJALIZACIJA (MATURITY IS INDUSTRIALIZATION) gdje su industrijalizirani narodi odrasli, a neindustrijalizirani su nerazvijeni. Za istu metaforu Lakoff (1999: 11) navodi da je vrlo često možemo povezati s modelom „strogoga oca“ gdje strogi roditelji diktiraju što je dobro, a što loše, uvode disciplinu i kažnjavaju djecu za ono što su pogrešno napravili.

Dalje, uloga metafora bila je predmetom istraživanja i pri provedbi analiza političke retorike istaknutih političara (usp. Feldman – De Landsheer, 1998.; Chilton, 2004.; Charteris-Black, 2004.; 2005.), a povezuje se s ideologijom, pragmatičkim ciljevima i retorikom uvjeravanja.

Chilton u svome djelu *Analysing Political Discourse: Theory and Practice* (2004.) objašnjava kako politički diskurs obiluje konceptualnim metaforama koje predstavljaju politiku kao arenu u kojoj se bore dvije suprotstavljene strane s potpuno suprotnim političkim, odnosno ideološkim idejama. U trećem dijelu knjige, koji je nazvao „Globalna arena“, Chilton na primjeru govora Billa Clintona u povodu NATO-ovih zračnih napada na Srbiju 24. ožujka 1999. godine vrlo jasno prikazuje svrhu metaforizacije političkoga diskursa kroz metafore eksplozije, paljenja i vatre kao npr.: *All the ingredients for a major war are there: ancient*

grievances, struggling democracies, and in the centre of it all a dictator in Serbia who has done nothing since the Cold War ended but start new wars and pour gasoline on the flames of ethnic and religious division. (2004: 142) ili *Let a fire burn here in this area and the flames will spread.* (2004: 147).

Jonathan Charteris-Black u knjizi *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis* (2004.) objašnjava da se metafore smatraju veoma važnima za konceptualizaciju političkih pitanja i konstruiranje svjetskih stavova. U samome uvodu poglavlja o metaforama u političkome diskursu navodi primjer metafore SPINDOCTOR, odnosno stručnjak za manipuliranje medijima, a koju je izvorno koristio Ronald Reagan. Samo stvaranje toga izraza prema Charteris-Blacku (2004: 47) pokazuje koliko važno mjesto ima metafora u političkome diskursu. Izraz odnosno metafora manipulacije potječe iz tri različita izvora: ideja o pauku koji razvlači niti kojima će uhvatiti žrtvu, ideja o igraču koji zavarava svoju „žrtvu“ prevarom, a ne snagom i ideja o namještanju. Za poznavatelje političke situacije iz toga razdoblja bilo je jasno da je metafora SPINDOCTOR bila motivirana time da su „novi laburisti“ medije više koristili za manipulaciju nego za komunikaciju. U knjizi je autor još govorio i o metaforama u političkome diskursu vezanom za pitanje članstva u Europskoj uniji, ulozi talijanskih stranki u politici i metaforama koje su koristili pripadnici stranke *New Labour* u Velikoj Britaniji. U tome je istraživanju pronašao dosta metafora čija je izvorna domena religija, motivirane su konceptualnom metaforom POLITIKA JE RELIGIJA te su time stvorile novi „etički“ politički diskurs (2004: 48).

Charteris-Black (2005: 13) smatra da je metafora najvažnija vrsta uvjeravanja jer povezuje svjesna i nesvjesna sredstva uvjeravanja – spoznaju i emociju – kako bi stvorila neku vrstu moralne perspektive života. Prema njegovim razmišljanjima, identifikacija mogućih namjera političara kroz analizu konceptualnih metafora pomaže stvaranju teorije o jeziku uvjeravanja. On smatra i da se metaforu može definirati i kao relativan fenomen koji je ovisan o prijašnjem jezičnom iskustvu jer se značenja riječi za različite pojedince mijenjaju različitom brzinom ovisno o njihovom vlastitom iskustvu jezika (2005: 14). Koristeći svoju metodu koju

naziva „kritička analiza metafora“, nastojao je osigurati metodologiju za analizu te interpretaciju ideologije.

2. Istraživanja sadržaja konceptualnih metafora u političkome diskursu

Metaphor Power Method metoda je koja se vrlo često rabi u kognitivnoj semantici. Radi se o metodi koja se sastoji od kvantitativne analize sadržaja metafora, a njezina je autorica De Landtsheer (1994.) opisuje kao političko-semantičku analizu metafora. Njezina je pretpostavka da *metaphor power* (hrv. snaga metafore) analiza može odrediti značenje različitih oblika političkoga diskursa od političkih govora, intervju a do televizijskih vijesti. Na ovaj se način izračunavaju indeksi snage metafora kada je riječ o većem korpusu vezanom za politički diskurs ili jezik masovnih medija. Jedna je to od rijetkih kvantitativnih metoda u kvalitativnome području istraživanja, a čiji je cilj procijeniti razinu anksioznosti ili društvenoga stresa.

Metaphor Power Index prikazuje stil jednoga ili više dijelova diskursa, a izračunava se množenjem rezultata triju varijabla: *metaphor frequency MF* (učestalost metafora), *metaphor intensity MI* (intenzitet metafora) i *metaphor content MC* (sadržaj metafora).

Dakle, treća varijabla unutar metode *Metaphor Power* uvodi snagu sadržaja metafora (MC). Različita semantička polja koja su identificirana različitim leksičkim poljima imaju različitu snagu metafora, odnosno različita semantička polja ili izvori iz kojih potječe značenje kao što je bolest, priroda ili obitelj mogu biti svrstani u kategorije sadržaja koje imaju više ili manje snage. Za kategorije sadržaja napravljena je ljestvica od 1 do 6 te je empirijski dokazana u nekoliko slučajeva koji se bave političkim diskursom i diskursom masovnih medija. Metafore viših kategorija pružaju političarima mogućnost izazivanja jakih osjećaja i manipuliranja, dok su metafore nižih kategorija važnije u društvenome smislu, ali nam donose različitu, manje stresnu priču. (De Landtsheer, 2009: 66)

Razine od 1 do 6 predstavljaju sljedeće:

- 1) Prva se kategorija sadržaja sastoji od metafora koje rabe slike iz semantičkoga polja „realnosti svakodnevnoga života“. Ta se kategorija odnosi na obiteljske metafore, popularne izreke kao i prikaze predmeta, djela i osoba koje se pojavljuju u svakodnevnoj realnosti. Zovemo ih *popularne metafore* (p), a njihova je osnovna funkcija pretvaranje apstraktnoga u opipljivo i razumljivo za veći auditorij. One su znatno povezane sa stvarnim svijetom i ne zbunjuju auditorij, one uvjeravaju, ne osporavaju društveni porudak, nego pružaju građanima mogućnost da istaknu svoj utjecaj na vanjski svijet.
- 2) Drugu kategoriju predstavljaju *metafore prirode* (n). Njihov naziv potječe od činjenice da predstavljaju prirodni redoslijed iako uvijek pružaju mogućnost promjene. Ova kategorija metafora sadrži racionalne elemente i prijedloge za građansku kontrolu nad okolišem, ali može izražavati i ideju nedostatka kontrole, npr. na modelu *fauna* metafore.
- 3) *Političke, intelektualne i tehnološke metafore* (po) često su sofisticirane konstrukcije prikladne za pojednostavnjivanje složenih političkih sustava. One pružaju mogućnost političarima da stvore perspektivu za provođenje višedimenzionalnih procesa. Ova kategorija ne proizvodi istu količinu emotivnoga učinka kao više kategorije.
- 4) *Metafore katastrofe i nasilja* (d) neutralnije su od gore navedenih kategorija. Zajednička im je poveznica izraz očaja, depresije i agresije. Slike koje predstavljaju odnose se na anksioznost i druge negativne osjećaje.
- 5) *Metafore sporta, igara i drame* (sp) dobivaju svoju vrijednost iz popularnosti i bezopasnosti aktivnosti slika koje predstavljaju. „Pobjeđivanje“ i „gubljenje“, primjerice, mogu biti veoma emocionalne aktivnosti. Ove metafore dobivaju svoju snagu od popularnosti i pretpostavljene bezopasnosti aktivnosti na koje se odnose.
- 6) Kategorija metafora koje se odnose na *tijelo, bolest, medicinu i smrt* (m) ima najveću moć. Prema Greggovu (2004.) mišljenju,

metafore su emotivno snažnije ako su usko povezane s tijelom, jer „utjelovljeno značenje“ igra središnju ulogu u našim kognitivnim procesima. (De Landtsheer, 2009: 68)

Kombiniranjem gore spomenutih sadržajnih kategorija određujemo varijablu (MC) sadržaja metafore. Više MC vrijednosti označavaju jače emocionalne izljeve. Sljedeća formula zbraja sve kategorije sadržaja i njihove vrijednosti koje rezultiraju iznosom koji predstavlja snagu sadržaja metafore:

$$MC = (1p + 2n + 3po + 4d + 5sp + 6m) / T$$

3. Metodologija istraživanja

Ciljevi našega istraživanja jesu istražiti sadržaj konceptualnih metafora u političkome diskursu u BiH u razdoblju poznatom pod nazivom *Bosansko proljeće*, utvrditi na osnovi indeksa sadržaja analiziranih metafora pokazuju li metafore koje koriste bosanskohercegovački političari jače emocionalne izljeve te napraviti usporedbu sadržaja konceptualnih metafora u korpusu na jezicima bosanskohercegovačkih naroda sa sadržajem metafora pronađenih u korpusu na engleskome jeziku.

Svjesni činjenice kako je analiza sadržaja konceptualnih metafora u političkome diskursu iznimno opsežna tema, za potrebe ovoga rada ograničili smo se, kako je to već spomenuto, na korpus obrađen u točno određenu razdoblju. Analizirat će se ukupno 122 članka na jezicima naroda iz BiH i 32 članka na engleskome jeziku, a svi su objavljeni u veljači 2014. godine, razdoblju koje karakteriziraju protesti održani u više gradova u Bosni i Hercegovini. Članci za analizu sastoje se od npr. novinskih komentara, mišljenja političara, intervju, službenih izjava, odnosno mišljenja naroda prikupljenih s raznih foruma, a vezanih za navedenu temu.

Iz *Večernjega lista* prikupili smo 45 članaka, iz *Nezavisnih novina* 22, a iz *Dnevnoga avaza* 55. Što se tiče korpusa na engleskome jeziku, najviše smo članaka na zadanu temu uspjeli prikupiti iz *online* izdanja britanskoga dnevnog lista *The Guardian*. Radi se o točno deset članaka. *The New York Times* objavio je tri članka vezana za temu našega istraživanja,

a iz svih ostalih spomenutih javnih glasila uspjeli smo preuzeti po jedan ili dva članka.

Što se tiče korpusa na jezicima naroda Bosne i Hercegovine, članke iz *Večernjega lista* preuzeli smo s mrežne stranice spomenutih dnevnih novina, a članke iz *Nezavisnih novina* i *Dnevnoga avaza* iz *Digitalnoga arhiva Infobiroa Mediacentra Sarajevo*. Kada je pak u pitanju korpus na engleskome jeziku, sve smo članke preuzeli s mrežnih stranica.

Metoda koju smo koristili je *Metaphor Power Method*, u sklopu koje smo se koristili izračunavanjem treće varijable koja se odnosi na sadržaj metafora.

4. Analiza

U prethodnim smo poglavljima pobliže objasnili metodu koju smo koristili za potrebe istraživanja sadržaja konceptualnih metafora u političkome diskursu. Budući da je *Metaphor Power* metoda, kako smo već i prije naveli, kvantitativne prirode, slobodno možemo reći da je brojanje metafora u danome korpusu bilo od velike važnosti. Stoga je prvi korak koji smo napravili bio brojanje svih članaka koje smo koristili kao korpus za istraživanje. Razdoblje iz kojega su preuzeti članci je isto – veljača 2014. godine. Iz novina koje izlaze u Bosni i Hercegovini ukupno smo preuzeli 122 članka, od čega 45 članaka iz *Večernjega lista*, 55 iz *Dnevnoga avaza* i 22 iz *Nezavisnih novina*. Uzorak preuzet iz *Večernjega lista* imao je 5111 riječi, iz *Dnevnoga avaza* 4398 te iz *Nezavisnih novina* 1595 riječi. Kada su u pitanju pronađeni primjeri metafora, u *Večernjem listu* bilo ih je 244, u *Dnevnome avazu* 203, a u *Nezavisnim novinama* 83. U engleskome je korpusu ukupan broj riječi 5158, a ukupan broj metafora 248.

Za kategorije sadržaja napravili smo ljestvicu od 1 do 6, klasificirali metafore sukladno njoj kao što je objašnjeno u poglavlju o metodologiji. Svakoj smo pridružili broj bodova sukladno položaju na ljestvici te smo dobiveni rezultat podijelili s ukupnim brojem pronađenih metafora kako bismo dobili indeks sadržaja metafora. Prije same analize navest ćemo ponovno o kojim se to kategorijama radi:

- 1) popularne metafore (p)
- 2) metafore prirode (n)
- 3) političke, tehnološke i intelektualne metafore (p)
- 4) metafore katastrofe i nasilja (d)
- 5) metafore sporta i drame (s)
- 6) medicinske metafore.

Kada gore spomenuto prilagodimo našoj analizi, ovako smo dobili indeks sadržaja za metafore preuzete iz članaka na jezicima naroda Bosne i Hercegovine:

$$MC = (317 \times 1p + 13 \times 2n + 127 \times 3p + 22 \times 4d + 19 \times 5s + 13 \times 6m) / 530T = 1,86$$

Kada je u pitanju indeks sadržaja metafora iz engleskoga korpusa, njegov izračun izgleda pak ovako:

$$MC = (170 \times 1p + 15 \times 2n + 34 \times 3p + 4 \times 4d + 4 \times 5s + 21 \times 6m) / 248T = 1,87$$

Kako bi spomenuta kategorizacija bila jasnija, navest ćemo par primjera i na hrvatskome i na engleskome jeziku:

Večernji list

Popularna

U federalnu su vlast Bošnjaci izabrali podobne Hrvate pa je sljedeći korak udar na županije kojim bi se Hrvati našli u ulozi potpunih gubitnika. (HRVATI SU GLUMCI U PREDSTAVI/FILMU)

Priroda

Već sedmi dan otkako je nezadovoljstvo otpuštenih radnika u Tuzli eruptiralo u sveopću pobunu protiv vlasti, političari u FBiH nisu jasno artikulirali što napraviti i kakve poteze povući. (NEZADOVOLJSTVO RADNIKA JE VULKAN)

Političke

S druge strane, nekoliko oporbenih stranaka u RS-u smatra da su izvanredni izbori dobro rješenje za aktualnu krizu. (IZBORI SU RJEŠENJE PROBLEMA)

Katastrofa i nasilje

Manipulirajući osjećajima siromašnih ljudi, udruge potpalile buktinju nezadovoljstva koju je sada nemoguće kontrolirati. (NEZADOVOLJSTVO LJUDI JE VATRA KOJA SE NE MOŽE KONTROLIRATI)

Sport

Zadnje što žele jeste da političari koji zloupotrebljavaju prosvjede zarađuju političke poene, ili da dižu etničke tenzije. (PROSVJEDI SU SPORTSKO NATJECANJE)

Medicina

Ovakve planove koje su izložili trbuhozborci dijelova bošnjačke politike, kao i pojedine međunarodne administracije koje frustracije Bošnjaka nastoje liječiti najavama ukidanja kantona, najviše učvršćuju podjelu i razaranje vjere kod posljednjih iluzionista da je ovakva BiH moguća i dugoročna. (FRUSTRACIJE BOŠNJAKA SU BOLEST)

*Dnevni avaz**Popularne*

Protesti građana u Tuzli i Sarajevu su orkestrirani protesti, koji koriste tešku socijalnu situaciju u zemlji. (PROTESTI SU ORKESTAR KOJIM NETKO UPRAVLJA)

Priroda

Tražim odgovornost onih koji 20 godina vladaju ovom državom koja se našla u blatu i mraku, državu u kojoj cvjetaju lopovluk i mafija, izjavio je u razgovoru za „Dnevni avaz” Predrag Praštalo, predsjednik Evropskog pokreta u Bosni i Hercegovini. Vlast je svojim neradom potpuno zaustavila evropske i evro atlantske integracije. (LOPOVLUK I MAFIJA SU BILJKE U CVATU; VLAST JE OSOBA)

Političke

Nesposobna vlada Tuzlanskoga kantona, predvođena SDP-om i njihovim premijerom Seadom Čauševićem, glavni je krivac za novonastalu građansku pobunu u Tuzli, jer je svojom bahatom, taldžijskom, socijalno neosjetljivom i neodgovornom politikom dovela građane Tuzlanskog kantona u tako nezavidnu i sramnu situaciju da svoja fundamentalna ljudska prava moraju tražiti na ulici! (VLADA TUZLANSKOG KANTONA JE NESPOSOBNA OSOBA)

Katastrofa i nasilje

Pravde i samo pravde – vapi iz grla hiljada ponižene i gladne bosanske djece kojoj je u jednom trenutku upravo nepravda prosula mrak na oči, a kamenice i baklje s plamenom gurnula u ruke, pa su nasrnuli na cementne simbole vlasti, zgrade i kabinete u kojim je ta vlast sjedila i uživala. (NEZADOVOLJSTVO JE VATRA)

Sport

Sada se SDA i SDP utrkuju u zahtjevu da policija prebije demonstrante. Traže se „krizni štabovi“, ostavka ministra sigurnosti... (SDA I SDP SU NATJECATELJI U UTRCI)

Medicina

Čir zvani nepravda morao je pući! Oni koji nas ubjeđuju da su demonstracije djelo „unutrašnjih i vanjskih“ neprijatelja, ponovo nas žele prevariti. (NEPRAVDA JE BOLEST U POODMAKLOME STANJU)

Nezavisne novine

Popularna

Mirsad Kebo, potpredsjednik FBiH, je mišljenja da u ovom trenutku ne postoje uvjeti za dijalog, naglašavajući da na sceni nisu demonstracije već nasilje nad državom. (demonstracije su kazališna predstava)

Priroda

Talas poruka nakon protesta i nereda tokom zadnjih nekoliko dana diljem BiH u svijetu je shvaćen na jedan negativan način. (PORUKE SU VALOVI MORA)

Političke

„Za popravne ispite iz morala i poštenja odavno je prekasno – Nikšiću, idi kući, zajedno sa svojim ministrima napusti te fotelje i neka neki od vas, za svaki slučaj, uz sebe nose i četkice za zube – trebat će im“, poručio je Radončić. (NAPUŠTANJE FOTELJA JE ODSUPANJE S MINISTARSKIH POZICIJA)

Katastrofa i nasilje

Incko je ocijenio da je sadašnje stanje najgore od završetka rata u BiH, negirajući da „gori“ Balkan i ukazujući da Srbija dobro napreduje. (SITUACIJA NA BALKANU JE POŽAR)

Medicina

„EU, ne dajte bh. vlastima injekciju, dajte im dijagnozu“... (BIH VLASTI SU BOLESNE OSOBE)

Članci na engleskome jeziku

Popularna

All Balkan countries, including Croatia, which joined the European Union last year, have been hit by the economic crisis and share many of the same problems. (BALKAN COUNTRIES ARE PERSONS WITH SAME PROBLEMS; ECONOMIC CRISIS IS A STRONG PERSON)

Thousands of Bosnian protesters took to the streets in the centre of Sarajevo on Friday, setting fire to the presidency building and hurling rocks and stones at police as fury at the country's political and economic stagnation spread rapidly around the country. (COUNTRY'S POLITICAL AND ECONOMIC STAGNATION ARE PERSONS/PLANTS)

Priroda

For this reason, anger has been simmering for years, but now it has boiled over. (ANGER IS BOILING WATER)

More than 150 people were wounded in Bosnia on Friday in the worst civil unrest in the country since the 1992 – 95 war as anger over the dire state of the economy and political inertia boiled over. (SITUATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IS BOILING WATER)

Političke

The archive, which contains mostly documents from 1878 to 1918, when the Austro-Hungarian ministry of finance was in charge of Bosnia, but also older material from the Ottoman period and documents from the war crimes commission after the Second World War, was targeted by protesters on Friday. (POLITICAL PROTESTS ARE A WAR)

Bosnia-Herzegovina leaders urged to resign as ethnic groups unite in protests calling for end to political elite's corruption. (POLITICAL ELITE IS A CORRUPTED PERSON)

Katastrofa i nasilje

“These statements will only stoke flames that have been lit by those in power, who are attempting by any means necessary to preserve a state that is based on crime, corruption, nepotism, and on a horrendous education system whose consequences are already being felt.” (POLITICAL SITUATION IS A FIRE)

The unrest has now become the biggest outburst of discontent ever seen in the country with the privatisation process – a plague that has spread throughout every republic of former Yugoslavia. (UNREST/PROTEST IS A PLAGUE; PLAGUE IS A PLANT)

Sport

Bosnia has struggled under the most cumbersome political system in Europe, created by the American-brokered Dayton peace accords that halted mass bloodshed in the country in the 1990s. (BOSNIA IS A FIGHTER)

Bosnia's political system allows scores of political parties to obtain state financing, and the proliferation of bureaucracies — in addition to the Muslim-Croat and Serb entities, there is a three-person presidency, 10 cantonal administrations and scores of municipalities — has made the government by far the country's biggest employer. (POLITICAL PARTIES ARE PARTICIPANTS IN SPORT COMPETITION)

Medicina

Bosnia's basic political problem is that the war left its people with a dysfunctional state. (STATE IS A DYSFUNCTIONAL PERSON)

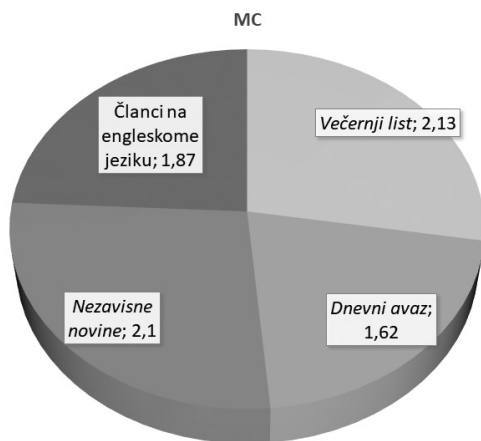
However, issues such as these have sucked the air out of political debate - meaning that the economy is always neglected. (SUCKING THE AIR OUT OF IS MAKING DEAD)

Rezultati

Varijabla koju smo izračunavali za potrebe ovoga istraživanja odnosi se na sadržaj metafora za čije smo kategorije napravili ljestvicu od 1 do 6. Osim već spomenutoga rezultata koji smo dobili za cjelokupan korpus na jezicima naroda iz BiH te za korpus na engleskome jeziku, u tablicama i grafičkim prikazima ispod donosimo detaljnije prikaze.

Tablica 1.: Prikaz podjele metafora sukladno sadržaju

<i>Metafore sukladno sadržaju</i>	<i>Večernji list</i>	<i>Dnevni avaz</i>	<i>Nezavisne novine</i>	<i>Članci na engleskome jeziku</i>
<i>Popularne</i>	123	152	42	170
<i>Priroda</i>	7	5	1	15
<i>Političke</i>	89	33	34	34
<i>Katastrofa i nasilje</i>	14	4	4	3
<i>Sport</i>	6	3	0	4
<i>Medicina</i>	5	6	2	21
<i>MC</i>	2,13	1,62	2,10	1,87

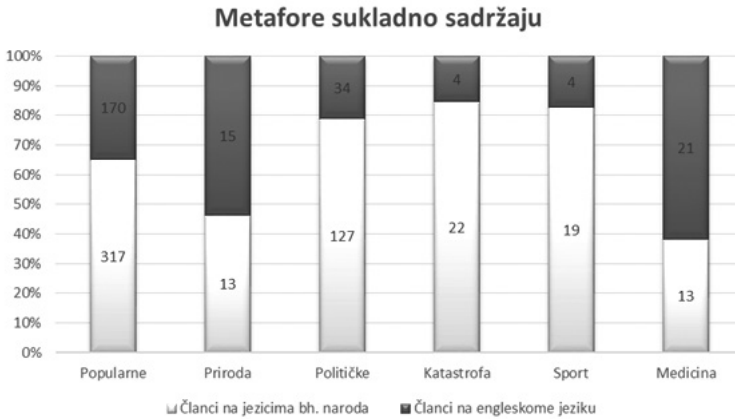
Slika 1.: Grafički prikaz indeksa sadržaja metafora

Tablica 2.: Usporedba metafora sukladno sadržaju

Metafore sukladno sadržaju	Članci na jezicima naroda iz BiH	Članci na engleskome jeziku
Popularne	317	170
Priroda	13	15
Političke	127	34
Katastrofa	22	4
Sport	19	4
Medicina	13	21

Slika 2.: Grafički prikaz podjele metafora sukladno sadržaju

Slika 3.: Grafički prikaz usporedbe metafora sukladno sadržaju

Kada govorimo o kategorijama sadržaja metafora iz navedenih tabličnih i grafičkih prikaza, očito je da u svakome korpusu prednjače popularne metafore što je sasvim prirodno s obzirom na to da je razdoblje kojim smo se bavili bilo vrijeme protesta kojima se izražavalo nezadovoljstvo, a za političare i novinare koji su pisali spomenute članke najlakše je privući pozornost koristeći terminologiju koja će običnu puku biti poznata. Na drugome se mjestu po broju pronađenih primjera nalaze političke metafore, što je logično osobito kada znamo da su ti prosvjedi bili politički obojeni. Kada su u pitanju metafore koje su vezane za prirodu, najveći je broj primjera pronađen u uzorku na engleskome jeziku. Metafora katastrofe i nasilja bilo je najviše u uzorku iz *Večernjega lista*. Broj metafora sporta skoro je podjednak u *Večernjem listu*, *Dnevnome avazu* te u člancima na engleskome jeziku, dok u *Nezavisnim novinama* nismo pronašli nijedan primjer sportskih metafora. Kada je riječ o metaforama medicine, smrti i bolesti, ponovno prednjače primjeri pronađeni u člancima na engleskome jeziku. Točnije, radi se o 21 primjeru.

Ako pak promatramo indeks sadržaja, vrlo lako se može uočiti da je on skoro podjednak za korpus na jezicima naroda iz BiH kao i za korpus na engleskome jeziku. No pogledamo li svaku tiskovinu, odnosno svaki od korpusa na jezicima koji se koriste u BiH, uvidjet ćemo da je indeks

sadržaja najviši za metafore pronađene u *Večernjem listu*. Razlog tomu je taj što u korpusu preuzetom iz *Večernjega lista* imamo veći broj metafora viših kategorija sadržaja.

Zaključak

Ciljevi ovoga rada bili su istražiti sadržaj konceptualnih metafora u političkome diskursu u Bosni i Hercegovini u razdoblju poznatom pod nazivom *Bosansko proljeće*, utvrditi na osnovu indeksa sadržaja analiziranih metafora pokazuju li metafore koje koriste bosanskohercegovački političari jače emocionalne izljeve te napraviti usporedbu sadržaja konceptualnih metafora u korpusu na jezicima naroda iz BiH sa sadržajem metafora pronađenih u korpusu na engleskome jeziku.

Detaljnomo analizom koju smo proveli došli smo do zaključka da u svakome istraživanom korpusu prednjače popularne metafore kada govorimo o kategorijama sadržaja metafora. Naime, taj je zaključak očit s obzirom na to da smo se bavili vrlo turbulentnim političkim i društvenim razdobljem u kojem se izražavalo nezadovoljstvo, te je javnim akterima cilj bio privući pozornost koristeći popularnu, poznatu terminologiju. Na drugome se mjestu nalaze političke metafore, što je razumljivo jer su analizirani prosvjedi bili politički obojeni.

Prema našem mišljenju, zanimljiv je zaključak vezan za metafore prirode. Naime, najveći je broj primjera pronađen u uzorku na engleskome jeziku. Strani mediji konceptualiziraju neredu u Bosni i Hercegovini kroz domene vezane za prirodu.

Metafore katastrofe i nasilja bile su najbrojnije u uzorku iz tiskovine hrvatskoga naroda čime zaključujemo da hrvatski mediji nisu imali pozitivnu sliku o društveno-političkim događanjima u istraživanome razdoblju.

Kada je riječ o metaforama medicine, smrti i bolesti, uočena je visoka učestalost u člancima na engleskome jeziku, što nas dovodi do zaključka da engleski mediji vizualiziraju proteste dosta mračnim i teškim domenama.

Također smo zaključili da ne postoji nikakva razlika u indeksu sadržaja za metafore na jezicima bosanskohercegovačkih naroda s jedne strane i metafora na engleskome jeziku s druge strane.

Što se pak tiče emocionalnih izljeva na osnovu dobivena indeksa sadržaja, očito je da su metafore iz korpusa na hrvatskome jeziku, odnosno metafore preuzete iz *Večernjega lista*, najviše emocionalno „obojene“.

Izvori

Večernji list

- <http://www.vecernji.ba/mup-prosvjedi-nisu-bili-spontani-vec-organizirani-923971>
- <http://www.vecernji.ba/traze-odgovorne-za-prosvjede-ali-i-smjenu-vlade-fbih-923475>
- <http://www.vecernji.ba/policija-silom-gusi-prosvjede-radnici-najavili-nove-nerede-919468>
- <http://www.vecernji.ba/lagumdzija-stoji-iza-prosvjeda-920025>
- <http://www.vecernji.ba/nositelji-prosvjeda-su-uglavnom-bosnjaci-920147>
- <http://www.vecernji.ba/demonstranti-u-sarajevu-sinoc-blokirali-grad-i-cekali-ostavke-premijera-i-vlade-920368>
- <http://www.vecernji.ba/nista-od-ujedinjenja-bosnjacko-proljece-vodi-novoj-podjeli-bih-920375>
- <http://www.vecernji.ba/brat-nacelnika-kalesije-trazio-da-on-podnese-ostavku-920380>
- <http://www.vecernji.ba/prosvjednici-na-ulicama-do-pada-federalne-vlade-920627>
- <http://www.vecernji.ba/prosvjedi-se-nastavljaju-izbjeci-etnicke-konflikte-920628>
- <http://www.vecernji.ba/organizator-prosvjeda-tvrdi-da-udrugama-ima-bojno-vozilo-920632>

- <https://www.vecernji.ba/vijesti/u-predsjednistvo-nisu-1992-usli-niti-pripadnici-jna-919911>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/zupanijske-vlade-podnose-ostavke-919912>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/diplomati-u-bih-pozvali-gradane-na-mirne-prosvjede-919913>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/na-bosansko-proljece-hrvati-u-bih-nisu-nasjeli-sutjela-i-republika-srpska-920032>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/moguće-slanje-eu-trupa-u-bih-920044>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/milanovic-u-mostaru-o-neredima-s-bih-se-suta-i-napucava-920061>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/iza-bunta-je-politika-a-milanovic-posjet-je-ohrabrenje-920152>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/na-internetu-prodaju-ukradena-racunala-920165>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/demonstranti-u-sarajevu-sinoc-blokirali-grad-i-cekali-ostavke-premijera-i-vlade-920368>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/karamarko-dobro-je-sto-je-milanovic-isao-hitno-u-mostar-920369>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/bosnjacka-dimenzija-bunta-pokusava-se-unijeti-medu-hrvate-920382>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/politicke-stranke-ne-smiju-koristiti-prosvjede-za-svoju-promidzbu-920631>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/moramo-pomoci-bih-ne-smijemo-dopustiti-da-ljudi-ponovno-umiru-i-pate-920634>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/huligani-prijavljeni-za-terorizam-nakon-napada-u-sarajevu-920853>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/ne-smeta-im-dolazak-turskog-ministra-davutoglua-u-bih-a-smeta-premijera-milanovica-920860>

- <https://www.vecernji.ba/vijesti/stanje-u-bih-zabrinulo-i-tajnika-un-a-ban-ki-moona-921094>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/necemo-vise-nikada-dopustiti-nasilje-i-paljevinu-institucija-921311>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/plenumi-gradana-traze-dva-puta-manje-place-svim-politicarima-u-fbih-921312>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/preko-facebooka-traze-rusenje-kriza-na-humu-921313>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/zbog-nasilnih-prosvjeda-odgode-ni-posjeti-stranih-investitora-fbih-921315>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/u-ovom-predizbornom-razdoblju-ne-strahujem-od-eskaliranja-krize-921316>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/smanjenje-duznosnickih-placa-oduzimanje-nelegalno-stecene-imovine-sud-za-profite-re-921435>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/u-bih-se-gradani-bu-ne-zbog-daytona-kojim-je-stvorena-losa-drzava-s-previserazina-vlasti-921436>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/nacelnik-fojnice-porucio-samo-me-mrtvog-mozete-iznijeti-iz-opcine-921440>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/nacin-vodenja-politike-u-bih-iz-temelja-se-mora-promijeniti-921442>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/do-2022-treba-odrzati-dayton-2-na-kojem-ce-se-bih-podijeliti-na-tri-dijela-921589>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/fbih-ce-ukinuti-zakon-o-placama-duznosnicima-921602>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/europskoj-uniji-rjesenje-iz-bih-prioritet-zele-pomake-921816>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/socijalni-prosvjedi-i-zahtjev-za-nastavak-trenda-unitarizacije-921824>

- <https://www.vecernji.ba/vijesti/vlasti-protiv-ukidanja-naknada-za-duznosnike-921828>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/hdz-i-sda-zele-rijesiti-probleme-koji-odnose-dva-naroda-opterecuju-922295>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/od-700-ispitanika-tek-28-bilo-na-prosvjedima-922535>
- <https://www.vecernji.ba/vijesti/nedostatak-osjecaja-potpune-ravnopravnosti-naroda-koci-razvoj-bih-922771>
- <https://www.vecernji.ba/kolumne/dvoentitetska-bih-kao-neregistrirana-golf-dvica-na-autocesti-za-europu-923014>

The Guardian

- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/07/bosnia-herzegovina-wave-violent-protests>
- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/09/bosnia-herzegovina-fire-ottoman-archives>
- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/12/sarajevo-anti-government-niksic-elections-bosnia-herzegovina>
- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/10/anger-bosnia-ethnic-lies-protesters-bosnian-serb-croat>
- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/13/international-community-rally-behind-bosnia-protesters>
- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/12/bosnians-economic-war-tuzla-protests>
- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/19/eu-help-refashion-bosnia-future>
- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/28/bosnia-protest-citizens-change-corruption>
- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/17/bosnia-terrifying-picture-of-europe-future>

- <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/16/bosnia-another-dayton-editorial>

The Telegraph

- <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/bosnia/10624850/Violent-protests-spread-throughout-Bosnia.html>
- <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/bosnia/10625810/Bosnia-protests-150-injured-as-demonstrators-set-fire-to-presidential-palace.html>

BBC

- <http://www.bbc.com/news/world-europe-26093160>
- <http://www.bbc.com/news/world-europe-26086857>

The Independent

- <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/bosnia-protesters-demand-new-non-partisan-government-9120026.html>
- <http://www.independent.co.uk/voices/editorials/people-power-is-making-itself-felt-in-mismanaged-bosnia-9117505.html>

The New York Times

- <https://www.nytimes.com/2014/02/15/world/europe/roots-of-bosnian-protests-lie-in-peace-accords-of-1995.html>
- <https://www.nytimes.com/2014/02/11/world/europe/bosnians-furious-with-politicians-shut-down-central-sarajevo.html>
- <https://www.nytimes.com/2014/02/08/world/europe/protests-over-government-and-economy-roil-bosnia.html>
- <https://www.nytimes.com/2014/02/11/world/europe/bosnians-furious-with-politicians-shut-down-central-sarajevo.html>

Ostali izvori

- <http://www.mintpressnews.com/bosnians-rise-up-in-worst-unrest-since-civil-war/180443/>
- http://www.salon.com/2014/02/24/bosnia_the_european_unrest_we_should_be_talking_about/
- <http://www.theweek.co.uk/europe/57316/bosnian-unrest-uni-ted-economic-uprising>
- http://www.huffingtonpost.com/2014/02/11/bosnia-unrest-broken-peace-accord_n_4764716.html
- <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/bosnia-rocked-by-third-day-of-anti-government-unrest/>
- <http://www.businessinsider.com/r-in-bosnia-are-outsiders-the-answer-or-the-problem-2014-15>
- <http://foreignpolicy.com/2014/02/11/bosnia-burning/>
- <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/02/it-spring-at-last-bosnia-herzegov-2014296537898443.html>
- <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2014/02/bosnias-protests>
- <http://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-2555876/Bosnia-Angry-protesters-want-new-govt-experts.html>

Literatura

- CHARTERIS BLACK, JONATHAN (2004) *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*, Palgrave MacMillan. London
- CHARTERIS BLACK, JONATHAN (2005) *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*, Palgrave MacMillan, London.
- CHILTON, PAUL (2004) *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*, Routledge, London.

-
- DE LANDTSHEER, CHRIST'L (1994) „The language of prosperity and crisis, a case study in political semantics“, *Politics and the Individual*, god. IV, br. 2, str. 63 – 85.
 - DE LANDTSHEER, CHRIST'L (2009) „Collecting Political Meaning from the Count of Metaphor“, MUSOLFF, ANDREAS – ZINKEN, JÖRG (ur.) *Metaphor and Discourse*, Palgrave MacMillan, Houndmills, str. 59 – 78.
 - FELDMAN, OFER – DE LANDTSHEER, CHRIST'L (ur.) (1998) *Politically Speaking: A Worldwide Examination of Language Used in the Public Sphere*, Praeger, Westport CT – London.
 - GREGG, RICHARD B. (2004) „Embodied meaning in American public discourse during the Cold War“, BEER, FRANCIS A. – DE LANDTSHEER, CHRIST'L (ur.) *Metaphorical World Politics*, Michigan State University Press, East Lansing, str. 59 – 73.
 - LAKOFF, GEORGE (1991) „Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf“, *Electronic ms.*, University of CA at Berkeley, Linguistic Dept.,
 - LAKOFF, GEORGE (1995) „Metaphor, Morality and Politics or Why Conservatives Have Left Liberals in the Dust“, <<http://www.wvcd.org/issues/Lakoff.html>>, (12. IX. 2014.).
 - LAKOFF, GEORGE (1999) „Metaphorical Thought in Foreign Policy: Why Strategic Framing Matters“, *Electronic ms.*, University of CA at Berkeley: Linguistic Dept.
 - LAKOFF, GEORGE (2002) *Moral Politics, How Liberals and Conservatives Think*, The University of Chicago Press, Chicago.
 - LAKOFF, GEORGE (2004) *Don't think of an elephant! Know Your Values and Frame the Debate*, Chelsea Green Publishing, Vermont.
 - LAKOFF, GEORGE (2009) *The Political Mind – A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics*, Penguin Books, London.

- MIHAS, ELENA (2005) „Non-Literal Language in Political Discourse”, *LSO Working Papers on Linguistics: Proceedings of WIGL 2005*, str. 124 – 139.
- MIO, JEFFERY SCOTT (1997) „Metaphor and Politics“, *Metaphor and Symbol*, Taylor & Francis, god. XII, br. 2, str. 113 – 133.